Prof. Seid HASANEFENDIĆ (Brčko, 25.04.1935), akademski grafičar i slikar nastanjen u Sarajevu, a imajući u vidu njegovu konstantnu kvalitetu kojom je predstavljao bosanskohercegovačko slikarstvo u Ex Jugoslaviji, Bosni i Hercegovini i inozemstvu, o čemu svjedoče brojne reference, domaće i inozemne analize i kritički prikazi u našoj i inozemnoj štampi, po mom skromnom osobnom sudu kao pripadnik srednje/starje generacije bosanskohercegovačkih umjetnika iskazao se kao umjetnički zanimljiva slikarska osobenost u nas, kao slikar vlastitog svijeta, konkretne bošnjačke kulture i originalnog rukopisa i palete. Predstavljen je *in continuo* umjetničkim opusom simboličke metafizike u kojoj se prelamaju prosvječenost duha istočnjaka i likovno iskustvo Zapada. No, izvan "naučnih lekcija" o slikarstvu i aktualnih tenzija savremenika, Seid Hasanefendić ostaje vjeran svojoj kreativnoj vlastitosti izraza, prepoznatljiv po formi i sadržaju, nuđenom svijetu sugeriranom visokoprofesionalnim rukopisom - izdvajajući se kao kreativna i stvaralačka osobenost čije je prihvatanje uvjetovano i racionalnom komponentom ljudske percepcije.

To je umjetnički opus i izraz u kojem se susreću sinteze i elementi slikarstva, kiparstva, arhitekture, odnosno boje, forme i nagovještenja duhovnog situiranja u vanvremenosti, vječnost kreativnog iskaza u kojem je sinteza slikarskog, kiparskog i arhitekture tek sredstvo oblikovanja racionalno uspostavljenog reda stvari, vjerovanja i uvjerenja u naznaci.

Kreativni svijet slikara Seida Hasanefendića iziskuje i intelektualni napor recepcije drugačijeg svijeta u njegovom tumačenju, prezentiranju i vrijednovanju, prihvatanju ili odbijanju nuđenog. Svijest i savjest "upozorenja" i poruka svijesno djelujućih umjetnika uvijek je izazvala podozrenje, strah od nepoznatog, religijsku osjećajnost, koja će receptore dijeliti u pristaše *deja vu* konformizma recepcije "naučnog slikarstva" u kojem se uspostavlja kontrola nad formom i sadržajem i "novostvorenosti" sa svim otvorenim pitanjima o upotrebi talenta, u kojem je zanat samo sredstvo iskaza i kontrole.

Među mnogima, Stanko Špaljević, ugledni kritičar iz Zagreba, izrekao je sljedeće: "Tradicija i suvremenost, povezivanja ozračja likovnih kultura, od kojih svaka nosi autentične vrijednosti sakralnosti utkana u zemno, značajke su djela Seida Hasanefendića... Vertikalitet nišana, njihova različita alehiovnost, likovnom preobrazbom dovedena je do prepoznatljivog Hasanefendićevog stila i izrasta do djela monumentalnih dimenzija... Međutim, Hasanefendić se u slici koja odražava i egzistencijalna pitanja čovjeka ne odriče likovne igre. Vrh nišana razigran je brojnim čitkim partikulama, čiji preplet odgovara blistavosti kolorita, lakoći gradnje slike, uvijek podložne preglednosti reda..."

U želji da, eventualno, olakšam pregled sveukupnosti referenci ličnosti i opusa kandidata, slobodan sam izložiti kratki pregled istog, te zamoliti da se učini i uvid u izdanje njegove štampane Monografije (autorica Aida Abadžić Hodžić, 2004.).

Značajne i mnogobrojne su KOLEKTIVNE IZLOŽBE na kojima je kandidat participirao svojim učešćem, od 1966. godine, kada se prvi put pojavljuje na ULUH-ovim izložbama u Zagrebu. U 1967. godini, pored strukovnih izložbi ULUH-a, odnosno ULUBIH-a, značajna je njegova ekspozicija u prezentaciji *Muzeja savremene umetnosti* u Beogradu (1969.), kao i učešće na tematskoj izložbi *Angažirana umetnost u Jugoslaviji* (Slovenj Gradec), odnosno prisustvo njegovog artefakta na *Exposition des Artistes de Bosnie et Herzegovine* u Dijonu, Francuska, u izboru Dr. Muhameda Karamehmedovića. Pored drugih izložbi pragmatskog strukovnog karaktera, u to vrijeme (1970/71.) zapaženo je i njegovo prisustvo u reprezentaciji *Savremene BIH umjetnosti* na kolektivnoj izložbi u Pragu, Čehoslovačka; učesnik je V. i VI. *Sarajevskog salona*; u stalnoj je postavci *Umjetničke galerije* na *Monografskoj izložbi Umjetnost Bosne i Hercegovine 1945-1974*; učestvuje i na postavci *Narodnog muzeja u Beogradu* (18,02.1975) i u *Umjetničkoj galeriji* grada Dubrovnika, te na izložbi *Likovna umjetnost BiH od kraja XIX vijeka do 1975. godine*, njegovi radovi su u stalnoj postavci galerije *Rizah Štetić*, u rodnom Brčkom. U 1975/6. godini značajnija mu je ekspozicija na izložbama *Internacionalnog Salona* u Banja Luci, *VI. izložbi Saveza Udruženja likovnih umjetnika Jugoslavije* u Sarajevu, kao i u *Galeriji jugoslavenskog portreta* u Tuzli …

Od 1976. godine zastupljen je u *Stalnoj postavci Umjetničke galerije Bosne i Hercegovine*. U 1977. godini je učesnik strukovnih izložbi,

a u 1978/79. u reprezentaciji *BIH umjetnosti* na izložbama u Poljskoj (Bidgošć, Lođ i Bitom); aktivan je sudionik programa zbližavanja gradova Ferrare (Italija) i Sarajeva, zabilježenom participacijom na izložbi *Mostra degli Artisti di Sarajevo* u ambijentu *Palazzo dei Diamanti,* a u izboru Dr. Muhameda Karamehmedovića.

Sudionik je izložbe *Prvog Jugoslavenskog trijenala 'Ekologija-Umetnost'* u Mariboru (1980.), a 1981. na intrigantnim izložbama *7. SDLUJ-a* u izboru kustosice Melihe Husedžinović i organizaciji *Muzeja na sovremenata umetnost* iz Skopja, te zanimljivoj temi banjalučke izložbe *Lokalno i globalno u savremenoj umjetnosti Jugoslavije,* također u mentorstvu kustosice Melihe Husedžinović i Dr. Ibrahima Krzovića. Značajnije ekspozicije S. Hasanefedića su u 1984. godini: zastupljen je u selekciji sarajevske izložbe *Savremena jugoslavenska likovna umjetnost* (*Collegium artisticum*, februar-mart), selekciji postavke izložbe (u znaku XIV ZOI) *Umjetnost Bosne i Hercegovine 1974-1984,* u organizaciji Umjetničke galerije BiH; participijent je u dubrovačkoj *Umjetničkoj galeriji*, beogradskom *Narodnom muzeju*, sarajevskom *Collegium artisticumu*, prištinskoj *Galeriji umetnosti*…

Od značajnih izložbi na kojima je sudjelovao u 1986 su: *Četrdeset godina Saveza Udruženja likovnih umjetnika Jugoslavije* 1946 – 1986 (Tuzla) i *Četrdesetogodišnjici strukovnog udruženja ULUBiH-a* (Sarajevo), te *XXVI Porečkim analima*.

Pored respektabilnog učešća u kolektivnim izlložbama u zemlji (tadašnjoj Jugoslaviji od 1962. do 1992.) održao je i niz iznimno uspješnih samostalnih izložaba u inozemstvu: u Cannesu (1974.), u Le Touquetu (1975.), u Mulhouseu (1978.), Kolnu, Starnbergu (1979.), u Strasbourgu, Munchenu (1981.), Starnbergu (1983.), u Ferrari (1985.), u Rimu (1987.), u Beču, Kasselu (1989.), u Istanbulu, Bursi (1990.), u Ankari i Izmiru (1991.),te u Galeriji "Zambak" Geneva (1995.)...
Likovno je definirao cikluse: *Elementi Bosne, Plava dolina, Urbanizirani pejzaž, Mjesečina, Tragovi, Uspinjanje*...

Za uspostavu estetskog suda u sistemu kriterija vrijednovanja njegovog djela značajno je mišljenje struke, odnosno stručne kritike. Tim povodom moguće se susresti sa analizama relevantnih imena kako domaćih tako i inostranaih: MUHAMED KARAMEHMEDOVIĆ, NIKOLA KOVAČ, ELENA CVETKOVA, MIRKO MARJANOVIĆ, PLANINKA MIKULIĆ, STANE BERNIK, VEFIK HADŽISMAJLOVIĆ, ANTO NAĐ, STANKO ŠPALJOVIĆ.....; te GENEVIEVE VIAL- MAZEL, MAGALI DE VERGEZE, JEAN-GEORGES SAMACOITZ, ANTONIO CAGGINO, KEMAL ISKENDER,...;

U BIBLIOGRAFIJI nalaze se i druga brojna imena relevantna u ocjenjivanju uspješnosti slikara Seida Hasanefendića: VLADIMIR MALEKOVIĆ, AZRA BEGIĆ, MELIHA I VIDA HUSEDŽINOVIĆ, IBRAHIM KRZOVIĆ, JANEZ MESESNEL, ĆAZIM SARAJLIĆ, ZORICA VLAČIĆ, VLADO BUZANČIĆ, AKADEMIK TEKCAN, VOJO VUJANOVIĆ... Spomenuo sam samo neka od domaćih – uz nama manje poznata inostrana imena kritičara i prikazivača njegovog slikarstva, koja su o njemu formirali vlastiti sud.

Kritičari su veoma povoljno ocjenili slikarstvo slikara Seida Hasanefendića, naglašavajući osobenost, metafizičku irealnost, metodu racionalnog postupka kojom prevazilazi perfekciju unaprijed postojeće forme od koje polazi, u prerastanju novog živog oblika... (KARAMEHMEDOVIĆ). ...Izvrstan crtež, kompozicije skupina kocki čije značenje izmiče... (GENEVIEVE VIAL – MAZEL); Dr. Nikola Kovač ističe modernost slike koja izmiče prostom proislamskom tumačenju...; Elena Cvetkova naglašava povezanost okruženja i povezanost sa strujanjima zapadnoevropskih likovnih spoznaja; a i inozemni kritičari (DE VERGEZE, SAMACOITZ) naglašavaju autentičnost (izvan škola) njegova kreativnog djelovanja, složenosti simbolizma, akcent na pejzažu (BERNIK), a posebno laskave ocjene dobio je predstavljanjem u Republici Turskoj...

Referenca o DJELOVANJU U UMJETNIČKOJ GALERIJI akcentira još jednu dimenzijiu napregnuća kandidata kada je likovna umjetnost u pitanju.

AKADEMIK Mehmed A. AKŠAMIJA,

U Sarajevu, 08.09.2016. godine